

NORGES HØYESTERETT

Den 7. september 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Webster, Ringnes og Arntzen i

HR-2018-1706-U, (sak nr. 18-106961STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Anders Morten Brosveet)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder hvitvasking av utbytte fra ulovlig spillvirksomhet i USA.
- (2) A ble 10. november 2016 satt under tiltale for overtredelse av:

"I Straffeloven (1902) § 317 fjerde ledd jf. første ledd

for å ha mottatt eller skaffet seg eller andre del i utbytte av en straffbar handling eller ytet bistand til å sikre slikt utbytte for en annen. Hvitvaskingen anses som grov særlig fordi det er lagt vekt på verdien av det utbyttet heleren har hatt befatning med

Grunnlag:

I tidsrommet 2006 og frem til april 2012 i X og/eller andre steder, bistod han B og C med å hvitvaske utbytte fra straffbare handlinger idet han benyttet egne bankkonti i UBS bank i Sveits, en CHF konto (CH7700269269HJ1031760) og en USD konto (CH7700269269P76566170), til å motta betydelige innskudd og pengeoverføringer som han oppbevarte og etter instruks overførte videre til ulike bankkonti.

Han startet hvitvaskingshandlingene i 2006 da han fikk opprettet en klientkonto i spillskapet Macho Sports hvorfra han overførte vel kr 500 000 via netteller til egen CHF konto i Sveits. Deretter opprettet han 28. august 2007 USD kontoen hvor han mottok innskudd og pengeoverføringer fra ulike personer og foretak på totalt ca 12 millioner kroner, som også var utbytte fra straffbare handlinger. Han overførte pengene på Sveits-konti videre til Norge, herunder:

- kr 4 267 543 til Bs konto nr: 7314.63.40463 i DNB, X (som senere ble investert i Villa på Y), og
- kr 4 127 543 til Cs konto nr: 7314.66.04266 i DNB, X.

Han bistod videre med å legitimere pengeoverføringene ved at han utarbeidet kontrakter og fakturaer fra eget norskregistrert firma Fokken Consulting AS til ulike firma i utlandet slik at det utad og overfor UBS bank i Sveits fremstod som om innskuddene på Sveits-konti var

betaling for konsulent tjenester, noe de ikke var. Kontraktene og fakturaene var fiktive og hadde ingen sammenheng med de ulike innskudd på Sveits-konti.

I tillegg til pengeoverføringene via Sveits-konti mottok han også en USD sjekk datert 11. juli 2008 fra B og/eller C på kr 2 366 850 (450 000USD) som var stilet til D og som han vekslet og overførte konto nr: 1211.32.55909 (lånekonto) til delvis innfrielse av eget lån i DNB, X.

Pengeoverføringene via Sveits-konti samt sjekk fra USA var utbytte av straffbare handlinger begått i USA og/eller Peru.

Heleriet anses grovt pga. beløpets størrelse.

II Verdipapirhandelloven § 17 - 3 annet ledd nr. 6 jf. § 3 - 9

hvoretter ingen må benytte urimelige forretningsmetoder ved handel i finansielle instrumenter eller i strid med god forretningsskikk

Grunnlag:

I løpet av november 2012 i X og/eller andre steder, som styreleder i Team Tec AS, mottok han fortrolig informasjon om selskapet, deriblant fortrolig førstehåndsinformasjon om selskapets salgsstrategier og opplysninger om potensiell kjøper Industri & Montasjeservice AS (IMS), både inngitt bud og forutsetninger for dette. Han videreformidlet denne informasjonen på mail til Sky Telecom ved B som på dette stadiet også var aktuell kjøper av Team Tec AS. Nevnte handling var urimelig forretningsmetode og i strid med god forretningsskikk fordi Sky Telecom som potensiell kjøper ikke skulle ha tilgang til Team Tec AS's salgsstrategier på dette stadiet av prosessen samt at Sky Telecom fikk et konkurransefortrinn i forhold til IMS."

- (3) Under hovedforhandlingen i tingretten frafalt aktor tiltalens post II. Aust-Agder tingrett avsa dom 10. mai 2017 med slik domsslutning:

"A, født 00.00.1948, frifinnes for tiltalens post I og II."

- (4) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen for tiltalens post I. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.
- (5) Agder lagmannsrett avsa dom 23. april 2018 med slik domsslutning:

- "1. A, født 00.00.1948, dømmes for overtredelse av straffeloven 1902 § 317 fjerde ledd, jf. første ledd til fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder. Til fradrag i straffen kommer 60 – seksti – dager i utholdt varetekt, jf. straffeloven 1902 § 60.
2. A dømmes til å inndragning av 2 400 000 – tomillionerfirehundretusen – kroner til staten i medhold av straffeloven 1902 § 34.
3. Sakskostnader ilegges ikke."

- (6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen, straffutmålingen og inndragningen. Han har i korte trekk anført:
- (7) Det er ikke gjort noe forsøk fra politiets side på å spore pengene som er overført til A tilbake til primærlovbruddet. Lagmannsretten har heller ikke av eget tiltak belyst saken i så måte, jf. straffeprosessloven § 294. Tiltalen gjelder en påstand om overføring av totalt 12 millioner kroner og en sjekk på 2,3 millioner kroner. Hva tiltalen ikke angir, er hvilke konkrete overføringer som hevdes å inngå i beløpet på 12 millioner kroner. Domfellelsen omfatter alle de 28 millioner kronene som har gått via tiltaltes konti i Sveits i tillegg til sjekken på 2,3 millioner kroner. Lagmannsretten har derfor gått utenfor tiltalen, jf. straffeprosessloven § 38.

- (8) Lagmannsretten har anvendt straffeprosessloven § 317 feil. Når heleri- og hvitvaskingshandlinger gjelder penger, følger det av lovteksten at det er krav om identitet mellom de pengene tiltalte har hatt befatning med og det opprinnelige utbyttet. Det gjelder videre et krav om dobbelt straffbarhet for primærforbrytelsen ved at den "etter sin art" ville ha vært straffbar i Norge om den var begått her. Lagmannsretten har tolket pengespilloven feil når den legger til grunn at spillvirksomheten ville vært straffbar i Norge. Lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle og hindrer prøving av anken over lovanvendelsen.
- (9) Den utmålte straffen er for streng. Det er feil å ilegge en straff som er ti ganger høyere enn primærlovbruddets maksimale straff fordi man pådømmer det som en etterfølgende bistand. Det er lagt for liten vekt på forholdets alder og saksbehandlingstiden.
- (10) Når det gjelder inndragningen, er rentefordelen satt for høyt. Det er ikke påvist at midlene A fikk låne faktisk var utbytte.
- (11) Det er prinsipielt lagt ned påstand om at lagmannsrettens dom oppheves i ankeutvalget, subsidiært at anken tillates fremmet.
- (12) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle og har i korte trekk anført:
- (13) Slik den ulovlige spillvirksomheten var organisert, er det ikke mulig å spore enkeltbetalingene tilbake til primærlovbruddet. Det er heller ikke nødvendig for å domfelle for hvitvasking. Lovens vilkår er oppfylt når lovlig erverv er utelukket. Saken i lagmannsretten var forsvarlig opplyst, og domsgrunnene er ikke mangelfulle. Lagmannsretten har ikke gått utenfor det tiltalen gjelder. Retten er etter straffeprosessloven § 38 ikke bundet av beløpet i tiltalen. Spillvirksomheten ville utvilsomt vært straffbar etter norsk rett, jf. pengespilloven § 2, jf. § 16. Den utmålte straffen er ikke for streng. Rentefordelen er ikke satt for høyt.
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder et forhold som A ble frifunnet for i tingretten, men domfelt for i lagmannsretten. Han har derfor ankerett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ankeretten innebærer at samtykke til ankebehandling ikke kan nektes med mindre Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Avgjørelsen skal baseres på en realitetsprøving av anken innenfor rammen av utvalgets kompetanse i saken.
- (15) Utvalget ser først på lagmannsrettens lovanvendelse.
- (16) Tiltalte har anført at det etter straffeloven 1902 § 317 gjelder et krav om identitet mellom de pengene tiltalte har hatt befatning med og det opprinnelige utbyttet, og at dette kravet ikke er oppfylt i lagmannsrettens dom.
- (17) Lagmannsretten har lagt til grunn at pengene på A' sveitsiske bankkonti er utbytte fra den ulovlige spillvirksomheten i California i USA. Det heter i dommen blant annet:

"Lagmannsretten er overbevist om at innskudd på til sammen USD 4 373 744 på tiltaltes dollarkonto i UBS bank i Sveits, og CHF 324 984 på tiltaltes sveitserfrankkonto i samme bank, var utbytte av ulovlig sportsbetting. Omregnet med månedlig gjennomsnittskurs for de enkelte innskuddet blir dette rundt 28 000 000 kroner. Lagmannsretten er overbevist om at utbyttet stammer fra innbetalinger gjort av Macho Sports spillkunder i California til 'bookies' og 'runners'. De leverte pengene videre etter instruksjoner fra B eller C som ledet og styrte Macho Sports. Virksomheten genererte store pengesummer, og lagmannsretten er overbevist om at det var penger fra disse spillkundene som via mellommenn er satt inn på tiltaltes to konti i Sveits.

Lagmannsretten viser til tiltaltes utstedelse av fiktive kontrakter og fakturaer. Disse fikk innbetalingene til kontiene til å fremstå som betaling til tiltalte for utførte konsulenttjenester. Kontraktene og fakturaene er fremlagt for lagmannsretten. Tiltaltes forklaring om hvorfor nevøene benyttet hans konti fremstår som oppkonstruert og uten troverdighet. Han forklarte at nevøene ønsket å investere penger i Norge, og at han skulle hjelpe dem med slike investeringer. Det var da nødvendig å ha penger tilgjengelig på en europeisk konto, penger som tiltalte kunne disponere raskt. Tiltalte har heller ingen troverdighet når han i retten forklarte at han laget fiktive kontrakter og fiktive fakturaer fordi han til den sveitsiske banken i en telefonsamtale sommer/høst 2007 hadde sagt at innskudd på kontiene kom fra hans egne forretningsforbindelser, og at han deretter følte seg fanget av denne løggen. Det er åpenbart at innbetalinger fra en rekke selskaper og privatpersoner uten synlig tilknytning til nevøene eller Macho Sports, til en sveitsisk konto i tiltaltes navn, sammen med utstedelse av fiktive kontrakter og fakturaer for å forklare pengestrømmen, var en meget velegnet måte å hvitvaske innbetalinger fra spillkunder i California på."

- (18) Etter ankeutvalgets syn er lagmannsrettens lovanvendelse riktig. Det er ikke et vilkår for å domfelle for overtredelse av straffeloven § 317 at utbyttet kan tilbakeføres til en eller flere konkrete straffbare handlinger, jf. Rt-2015-295 avsnitt 16 og HR-2017-822-A avsnitt 11. Videre vises det til Rt-2006-466 avsnitt 21–22, hvor det heter:

"Min konklusjon er etter dette at § 317 ikke stiller noe krav om at den straffbare handling som utbyttet stammer fra, må konkretiseres.

Jeg kan heller ikke se at det må foreligge objektive holdepunkter for arten av den straffbare handling for at det skal kunne anses bevist at utbyttet stammer fra en straffbar handling. Bevissspørsmålet må avgjøres etter en konkret helhetsvurdering hvor også andre momenter enn lovbruddets art kan være av betydning. Slik vår sak lå an i lagmannsretten, var det etter mitt syn ikke feil å angi bevistemaet som et spørsmål om det kan utelukkes at de midler det er tale om, kan stamme fra lovlige kilder."

- (19) Tiltaltes anførsel om at lagmannsretten ikke har oppfylt sin plikt etter straffeprosessloven § 294 til å sørge for at saken er fullstendig opplyst, kan av denne grunn ikke føre frem. Utvalget kan heller ikke se at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle.
- (20) Når hvitvaskingen gjelder utbytte av en straffbar handling som er begått i utlandet, kreves det dobbel straffbarhet ved at den forutgående handlingen er straffbar i gjerningslandet og ved at den i alle fall "etter sin art" også er straffbar i Norge, jf. Rt-1997-1637.
- (21) Utvalget mener at lagmannsrettens lovanvendelse også på dette punkt er riktig. I lagmannsrettens dom heter det:

"Spillvirksomheten, slik den var drevet med 'bookies' og 'runners', var ulovlig i California. Den ville vært ulovlig i Norge dersom Macho Sports hadde operert på samme måten her som i California. Virksomheten ville vært i strid med forbudet mot formidling av pengespill, herunder betalingsformidling av innsats og gevinst, jf. pengespilloven § 2 og § 16. At brødrene B og C bodde i Peru, at Macho Sports hadde sitt hovedkontor i Peru, og at nettsiden deres lå på en server i Peru innebærer ikke at pengespillet, slik det var organisert, ville vært lovlig i Norge. Den enkelte pengeoverføring til tiltaltes konti i Sveits er penger som stammer fra virksomhet som ville vært straffbar i Norge."

- (22) Utvalget viser til at gjerningstidspunktet i saken er fra 2006 og frem til april 2012. Straffeloven 1902 hadde en egen bestemmelse om ulovlig formidling av pengespill i § 298, jf. § 299, med en strafferamme på fengsel i ett år. Bestemmelsene ble ikke videreført i straffeloven 2005, og det gunstigste resultatet for tiltalte skal anvendes, jf. straffeloven 2005 § 3 første ledd.

- (23) Utgangspunktet i norsk rett er at alle pengespill uten hjemmel i lov er ulovlige, jf. pengespilloven § 2. Pengespilloven § 2 første ledd lyder slik:

"Uten hjemmel i lov er det ikke tillatt å formidle pengespill i forbindelse med idrettskonkurranser og andre konkurranser, og tallspill. Det er like ens forbudt å selge eller falby kuponger og lignende i slike tiltak. Som formidling av pengespill uten hjemmel i lov regnes blant annet betalingsformidling av innsats og gevinst i slike pengespill."

- (24) Bestemmelsen ble endret ved lov 19. desember 2008 nr. 117 som trådte i kraft 1. juni 2010. Før lovendringen lød § 2 første ledd slik:

"Uten hjemmel i lov er det ikke tillatt å formidle pengespill i forbindelse med idrettskonkurranser og andre konkurranser, og tallspill. Det er like ens forbudt å selge eller falby kuponger og lignende i slike tiltak."

- (25) Bakgrunnen for lovendringen var å presisere at betalingsformidling for pengespill som ikke er tillatt etter pengespilloven, skal regnes som ulovlig formidling av slike pengespill, jf. Ot.prp. nr. 80 (2007–2008) side 21 og 31.

- (26) Etter pengespilloven § 2 tredje ledd er det videre forbudt å "innta i aviser og tidsskrifter, utlegge for offentligheten eller på annen måte spre bekjentgjørelser om utenlandske tallspill og pengespill i forbindelse med idrettskonkurranser og andre konkurranser, om salg av kuponger og lignende eller om innløsning av gevinster".

- (27) Spillvirksomheten i USA er i lagmannsrettens dom beskrevet slik:

"Macho Sports ble etablert av brødrene B og C i 1995. I den perioden tiltalen gjelder bodde de i Lima, Peru. Tiltalte er gift med søsteren til brødrenes mor, slik at brødrene er tiltaltes nevøer. Spillkundene i California fikk passord til Macho Sports nettside (www.machosports.com) av 'bookies' i California. På nettsiden kunne kunden plassere veddemål på forskjellige idrettsarrangementer som baseball kamper, amerikansk fotball, fotball (Soccer), boksing med mer (heretter omtalt som sportsbetting). Nettsiden lå på en server i Peru. Kundene spilte på kreditt, slik at det bare var ved tap de betalte til 'bookies' eller 'runners'. Macho Sports hadde ingen konto som spillkundene i California kunne innbetale sin spillegjeld til. De betalte kontant eller med sjekk til 'bookies' eller 'runners'.

En nærmere beskrivelse av disse 'bookies' virksomhet overfor spillkundene på vegne av Macho Sports er gitt i fremlagte 'plea agreement' inngått mellom USAs føderale påtalemyndighet og E og F, som begge var 'bookies' for Macho Sports i California. E og F var ansvarlige for rekruttering av kunder, utbetaling av spillgevinster til kundene og mottak av innbetaling fra kundene. Betaling ble også mottatt av såkalte 'runners' i California engasjert av Macho Sports. Lagmannsretten viser til 'plea agreement' inngått mellom USAs føderale påtalemyndighet og G og H, som begge var 'runners' for Macho Sports i California.

Spillkundene kunne ikke betale sin spillegjeld på annen måte enn ved utstedelse og overlevering av sjekker, eller kontanter til 'bookies' eller 'runners' i California."

- (28) Det fremgår av dette at spillvirksomheten i California omfattet både rekruttering av kunder og betalingsformidling. Forholdet ville da vært straffbart etter pengespilloven § 2, dersom den hadde funnet sted i Norge.

- (29) Tiltalte har videre anført at lagmannsretten har gått utenfor det tiltalen gjelder, jf. straffeprosessloven § 38. Det er vist til at beløpets størrelse er angitt i tiltalen til 12 millioner kroner, mens lagmannsretten har domfelt for hvitvasking av 30,3 millioner kroner.

- (30) Straffeprosessloven § 38 første ledd første punktum fastsetter at retten ikke kan gå utenfor det forhold tiltalen gjelder, "men er ubundet av den nærmere beskrivelse med hensyn til tid, sted og andre omstendigheter". Så lenge det er tale om samme forhold, står retten fritt til å fravike tiltalebeslutningens faktiske beskrivelse.
- (31) Tiltalen gjelder utbytte av straffbare handlinger som tiltalte har mottatt på vegne av sine nevøer til konkrete angitte konti i Sveits. At beløpets størrelse økes, endrer ikke forholdets identitet. Hovedspørsmålet i saken har hele tiden vært konsentrert om pengene A mottok på sine konti i Sveits var utbytte av nevøenes ulovlige spillvirksomhet i California. Det fremgår av lagmannsrettens dom at partene ble oppfordret til å uttale seg om en eventuell økning av beløpet var innenfor det tiltalen gjelder:
- "Det følger av lagmannsrettens vurdering ovenfor at lagmannsretten er overbevist om at alle innskuddene på tiltaltes konti i Sveits i perioden tiltalen omfatter stammer fra ulovlig sportsbetting i California. I perioden omfattet av tiltalen var hensikten med kontiene i Sveits at de skulle fungere som 'vaskemaskiner' for disse pengene. Partene ble oppfordret til å uttale seg om dette under ankeforhandlingen. Lagmannsretten legger til grunn at selv om alle innskuddene tas med så gjelder dommen samme forhold som tiltalen, jf. straffeprosessloven § 38. Tiltalen gjelder straffeloven 1902 § 317 fjerde ledd (grov overtredelse). Beløpets størrelse får kun betydning for straffutmålingen og fører ikke til endring av subsumsjonen."**
- (32) Hensynet til kontradiksjon ble følgelig ivaretatt.
- (33) Utvalget ser så på straffutmålingen.
- (34) Tiltalte har anført at den utmålte straffen på to år og seks måneder er for streng. Det er i den forbindelse blant annet vist til at den ilagte straffen er ti ganger høyere enn primærlovbruddets maksimale straff, jf. pengespilloven § 16.
- (35) Høyesterett har i flere avgjørelser lagt til grunn at selv om straffenivået for primærlovbruddet kan være av interesse, skal det foretas en selvstendig bedømmelse av straffverdigheten ved helerihandlingen, jf. Rt-2007-973 avsnitt 25 og 26, Rt-2015-295 avsnitt 16 og HR-2017-822-A avsnitt 18.
- (36) Lagmannsretten tok korrekt utgangspunkt i HR-2017-822-A og uttalte:
- "Lagmannsretten finner at riktig utgangspunkt ved straffutmålingen er fengsel i tre år. Lagmannsretten viser særlig til hvitvasket beløp, tiden det straffbare forhold har vart, tiltaltes utbytte og at hvitvaskingen har et profesjonelt preg. At straffen for overtredelse av pengespilloven er fengsel i maks tre måneder har ikke vært retningsgivende ved straffutmålingen. Saksbehandlingstiden kompenseres med et fradrag i fengselsstraffen på seks måneder. På denne bakgrunn dømmes tiltalte til fengsel i to år og seks måneder. Til fradrag kommer 60 dager for utholdt varetekt"**.
- (37) Utvalget vil peke på at tiltalte er dømt for å ha hvitvasket 30,3 millioner kroner i en periode på seks år. Lagmannsretten har lagt til grunn at fordelen tiltalte oppnådde ved sin bistand var minst 2,4 millioner kroner.
- (38) Etter utvalgets syn er lagmannsrettens straffutmåling ikke for streng, og det er gitt tilstrekkelig kompensasjon for lang saksbehandlingstid.

- (39) Utvalget kan videre ikke se at det hefter feil ved lagmannsrettens avgjørelse av inndragningskravet. Lagmannsretten fant det bevist "at rente- og avdragsfrihet var en gjenytelse for tiltaltes hvitvasking av pengene som ble satt inn på tiltaltes sveitsiske konti, og at tiltalte var klar over dette". Rentefordelen ble satt til 2,4 millioner kroner ut fra gjennomsnittlig utlånsrente i låneperioden, og kan etter omstendighetene ikke anses å være for høyt.
- (40) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre frem. Den kan derfor nektes fremmet etter straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Etersom ankeutvalget enstemmig også finner at ingen del av anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.

S L U T N I N G:

Anken nektes fremmet.

Arne Ringnes
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Riktig utskrift: